

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารประกอบการพิจารณา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕
 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๕

อ.พ. ๑/๒๕๕๐ การประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ณ
 12
 5.4
 342
 2550

จัดทำโดย
 กลุ่มงานบริการวิชาการ
 สำนักวิชาการ

โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๓ , ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๔-๙

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961163818

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นในเวลาจำกัด เพื่อให้ทันสมัย ประโยชน์ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เข้าสู่การประชุมของ สภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และผู้สนใจ ทั่วไป จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library/ ผู้ใดนำข้อความหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเอกสารนี้ ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิงที่มากำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ - ๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๓ , ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๖

กลุ่มงานบริการวิชาการ
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

สารบัญ

	หน้า
๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕	๑
๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕	๒๔

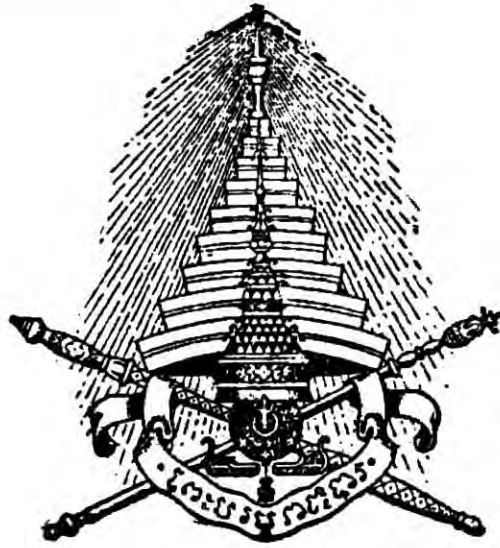
ผู้รับผิดชอบ

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ , ๒ , ๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม

สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก

มหันตเดชนดิถกรามาธิบตี

พระปกเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนากาลเป็นอดีตภาค ๒๔๗๕ พรรษา
ปัจจุบันนสมัย จันทรคตินิยม ปละวังคสมพัตสร มฤคศิร
มาส ศุกลบั๊กษ์ เทรสดีถี สุริยคติกาล ธันวาคมมาส ทศม
สุรทิน สนิวาร โดยกาลบริจเฉท

เล่ม ๔๕ หน้า ๕๓๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันตเดช
 ดิลกรามาธิบดี เทพยปรีย์มหาราชรวังศ อสัมภินพงศพีระ
 กษัตริย์ บรมุรัตนราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราช
 สังกาศ อุกโตสุชาติสาสุทธเคราหณี จักรบรมนาถ จุฬาลง
 กรณราชวรังกูร มหามกุฏวงศวีรสुरชัยรัฐ ราชธรรมทศพิช
 ุต์กฤษฎนิบุณ อคฺลยกฤษฎาภินิหาร บรมพาธิการสุสาธิต
 ันยลักษณวิจิตรเสภาภคยสรรพางค์ มหาชินตมางคมานท
 สนิชิตสมันตสมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร
 ไพศาลเกียรติคุณ อคฺลยศักดิ์เดช สรรพเทเวศปรียานุรักษ์
 มงคลรัตน์เนมาหวัย สุขุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลป์ศึกษา
 เดชนาวุช วิชัยยุทธศาสตร์โกศล วิมลนรรยพินิต สุจริตสมา
 จาร ภัทรภิกษญาณประดิธานสุนทร ประวรศาสโนปสดมภก
 มุลมุขมาตยวรนายกมหาเสนานี สราชนาวีพยุหโยธไพยมจร
 บรมเชษฐุโสทรสมมต เอกราชยยศสถิตบรมราชสมบัติ
 นพปฎลเศวตฉัตรราชฉัตร ศรีรัตโนปลักษณ์ มหาบรมราชา
 ภิเชกาภิกษิต์ สรรพทศทิวชิตเดโชไชย สกลมไหสวรรยมหา
 สวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถ
 ชาติอาชัณษาศรัย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์ วิศิษฏ์กตอัคร
 นเรศวราชธิบดี เมตตากรุณาเศีตลหฤทัย อโนปไมยบุณยการ
 สกลไพศาลมหารัษฎราชบิดินทร์ ปรมินทร์ธรรมิกมหาราชา
 ธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๕๓๑

เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ท่ามกลางอุดม
สันนิบาต พระบรมราชวงศานุวงศ์ และทูตานุทูตผู้แทน
นานาชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนาบดียราช
บริพาร เฝ้าเบื้องบาททรงกษัตริย์พร้อมกันโดยอนุกรม

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศ
ความพระราชปรารภว่า ข้าราชการทหารพลเรือน และ
อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ ได้นำความขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณา ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญเพื่อให้สยาม
ราชอาณาจักรได้มีการปกครองตามวิสัยอารยประเทศในสมัย
ปัจจุบัน

ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในพระ
บรมราชจักรีวงศ์ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ผ่าน สยามพิภพ
ทรงดำเนินพระราชโบายปกครองราชอาณาจักร ด้วยวิธี
สมบูรณาญาสิทธิราชภายในทศพิธราชธรรมจรรยา ทรงทำนุ
บำรุงประเทศให้รุ่งเรืองไพบูลย์สืบมาครบ ๑๕๐ ปีบริบูรณ์
ประชาชนชาวสยามได้รับพระบรมราชบริหารในวิถีความ
เจริญนานาประการโดยลำดับ จนบัดนี้มีการศึกษาสูงขึ้น
แล้ว มีข้าราชการประกอบด้วยวุฒิปรึชาในรัฐาภิบาลโนบาย
สามารถนำประเทศชาติของตน ในอันที่จะก้าวหน้าไปสู่

เล่ม ๔๘ หน้า ๕๓๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

สากลอารยธรรมแห่งโลกโดยสวัสดิ์ สมควรแล้วที่จะ
พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้ข้าราชการและประชา
ชนของพระองค์ ได้มีส่วนร่วมมีเสียงตามความเห็นดีเห็นชอบ
ในการจรรโลงประเทศสยามให้วัฒนาการในภายภาคหน้า จึง
ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทาน
รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามตามความประสงค์ เมื่อ
วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นการชั่วคราว
พอให้สภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการราษฎร ได้
จัดรูปงานดำเนินประศาสน์นโยบายให้เหมาะสมแก่ที่ได้เปลี่ยน
การปกครองใหม่ ครั้นแล้ว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
สภาผู้แทนราษฎรปรึกษากันร่างพระราชกำหนดบทบัญญัติ
อันจะพึงตรึงเป็นหลักถาวรแห่งประศาสน์วิธีต่อไป ซึ่งสภา
ผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบ
การร่างรัฐธรรมนูญนั้น

บัดนี้ อนุกรรมการได้เรียบเรียงรัฐธรรมนูญฉบับถาวร
สนองพระเดชพระคุณสำเร็จลงด้วยดี นำเสนอสภาผู้แทน
ราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาปรึกษาลงมติแล้ว
จึงทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายคำปรึกษาแนะนำด้วยความยิน
ยอมพร้อมที่จะตราเป็นรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินได้

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๓๓

เมื่อและทรงพระราชวิจารณ์ถึงวันทั่วกระบวนการแล้ว ทรง
พระราชดำริเห็นสมควรพระราชทานพระบรมราชานุมัติ

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม
สั่งให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ประสิทธิ์
ประกาศประกาศพระราชทานแก่ประชากรของพระองค์ ให้
ดำรงอิสสระธิปไตยโดยบริบูรณ์ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ขอให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรของเรานี้ จงเป็น
หลักที่สถาพร สถิตประดิษฐานสมรรถภาพอันประเสริฐ เป็น
บ่อเกิดความผาสุกสันติคุณวิบุลราศีแก่อาณาประชาราษฎรตลอด
จำเนียรกาลประวัตินำประเทศสยามบรรลุสรรพพัฒนาชัย
มงคล อเนกศุภผลสกลเกียรติยศมโหฬาร ขอให้พระบรม
ราชวงศานุวงศ์ และข้าราชการทั้งทหารพลเรือนทวยอาณา
ประชาราษฎร จงมีความสมัครสมานเป็นเอกฉันท์ในอันจะ
รักษาปฏิบัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามนี้ ให้ยืนยง
อยู่คู่กับสยามรัฐราชสีมา ตราบเท่ากัลปาวสานสมดังพระ
บรมราชประณิธาน ทุกประการเทอญ

เล่ม ๔๖ หน้า ๕๓๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

บททั่วไป

มาตรา ๑ สยามประเทศเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

ประชาชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒ อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวสยาม พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยขทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพสยาม

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๓๕

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาลที่ได้ตั้งขึ้นตามกฎหมาย

มาตรา ๙ การสืบราชสมบัติท่านว่าให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๕๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๐ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้นให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ถ้าหากพระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งหรือไม่สามารถจะทรงตั้งได้ไซ้ ท่านให้สภาผู้แทนราษฎรปรึกษากันตั้งขึ้น และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรยังมิได้ตั้งผู้ใด ท่านให้คณะรัฐมนตรีกระทำหน้าที่นั้นไปชั่วคราว

มาตรา ๑๑ พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปโดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง

เล่ม ๔๘ หน้า ๕๓๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม

มาตรา ๑๒ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ฐานะนครศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๑๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน

มาตรา ๑๔ ภายในบังคับแห่งบทกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ

มาตรา ๑๕ บุคคลมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมายและมีหน้าที่ป้องกันประเทศ ช่วยเหลือราชการโดยทางเสียภาษีและอื่น ๆ ภายในเงื่อนไขและโดยอาการที่กฎหมายบัญญัติ

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๓๗

หมวด ๓

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๖ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งขึ้น

มาตรา ๑๗ คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกทั้งวิธีเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละสี่ปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่างอยู่ แต่สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๙ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาว่าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวสยาม มิใช่แทนแต่เฉพาะผู้ที่เลือกตั้งตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ

เล่ม ๔๘ หน้า ๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๒๑ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุด
ลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามวาระ หรือยุบสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๕) สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยให้ออกจากตำแหน่งโดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่สภา มติในข้อนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม

มาตรา ๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรตามมติของสภา ให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งนาย เป็นรองประธานนายหนึ่งหรือหลายนายก็ได้

มาตรา ๒๓ ประธานแห่งสภาที่มีหน้าที่ดำเนินการของสภาให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีหน้าที่กระทำการแทนประธานในเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ หน้า ๕๓๕

มาตรา ๒๔ ในเมื่อประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานการประชุมในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๒๕ การประชุมทุกคราว ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๒๖ การลงมติวินิจฉัยข้อปรักษานั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นไว้แต่เรื่องซึ่งมีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๗ ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณาารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย

เล่ม ๔๘ หน้า ๕๔๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕

มาตรา ๒๘ ในปีหนึ่งท่านให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งหรือหลายสมัย แล้วแต่สภาจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเวลาเก้าสิบวันนับแต่การเลือกตั้งเสร็จแล้ว วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ท่านให้สภากำหนด

มาตรา ๒๙ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆท่านว่ามีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้า ฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

อนึ่งในระหว่างเวลาเก้าสิบวันนั้น จะโปรดเกล้า ฯ ให้ปิดประชุมก็ได้

มาตรา ๓๐ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามสมัยประชุม และทรงเปิดปิดประชุม

พิธีเปิดประชุม จะทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำหรือจะโปรดเกล้า ฯ ให้รัชชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือนายกรัฐมนตรีกระทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๓๑ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมวิสามัญ แห่งสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๕๑

มาตรา ๓๒ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐแล้ว ย่อมมีสิทธิรวมกันทำคำร้องขอต่อประธานแห่งสภา ให้นำความกราบบังคมทูลขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรได้ ในกรณีเช่นนี้ ท่านให้ประธานแห่งสภานำความกราบบังคมทูลและรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๓๓ ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาชญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนจึงพิจารณาได้ และการพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุม

อนึ่งการพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อน มีคำอ้างว่าผู้ต้องหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ท่านว่าเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๓๔ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้

เล่ม ๔๕ หน้า ๕๔๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕

มาตรา ๓๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ ต้องมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

มาตรา ๓๖ บรรดาพระราชบัญญัติทั้งหลาย จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๓๗ งบประมาณแผ่นดินประจำปี ท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าและพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ท่านให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๓๘ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ร่างพระราชบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๓๙ ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังสภาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีนำทูลเกล้าฯ ถวาย

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๔๓

ก็ดี หรือมิได้พระราชทานคืนมายังสภาพภายในหนึ่งเดือนนั้น
 ก็ดี สภาจะต้องปรึกษากันใหม่และออกเสียงลงคะแนนลับ
 โดยวิธีเรียกชื่อ ถ้าและสภาพลงมติตามเดิมไซ้ ท่านให้นำ
 ร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ
 พระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานลง
 มาภายในสิบห้าวันแล้ว ท่านให้ประกาศพระราชบัญญัตินั้น
 ไซ้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๔๐ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมราชการ
 แผ่นดิน

ในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี
 ในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่
 รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความ
 นั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือ
 ประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๔๑ สภาย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะลงมติความไว้
 ใจในรัฐมนตรีรายตัวหรือทั้งคณะ

ญัตติความไว้ใจนั้น ท่านมิให้ลงมติในวันเดียวกันกับ
 วันที่ปรึกษา

เล่ม ๔๘ หน้า ๕๔๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๔๒ การประชุมของสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นการเปิดเผย ตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของสภา แต่การประชุมลับก็ย่อมมีได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมกันไม่ต่ำกว่าสิบห้าคน ร้องขอ

มาตรา ๔๓ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกก็ตาม เป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจง แสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้น ท่านว่าคุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำความผิดที่ตามมาตรา ๕๓ ด้วย

มาตรา ๔๔ การประชุมคณะกรรมการตามมาตรา ๔๓ นั้น ท่านว่าต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๔๕ สภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจตั้งข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๔๕

หมวด ๔

คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔๖ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสี่สิบสี่นาย อย่างมากยี่สิบสี่นาย

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานแห่งสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ให้คณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๔๗ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกสี่สิบสี่นาย ต้องเลือกจากสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร นอกนั้นจะเลือกจากผู้ que เห็นว่ามีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ แม้มิได้เป็นสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่อาจดำรงตำแหน่งการเมืองได้

มาตรา ๔๘ รัฐมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ย่อมมีสิทธิไปประชุมและแสดงความเห็นในสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้น ท่านให้นำมาใช้ด้วยโดยอนุโลม

เล่ม ๕๘ หน้า ๕๔๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕

มาตรา ๔๘ การตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรี
นั้น ไม่ทำให้ผู้ได้รับตั้งจำต้องลาออกจากสมาชิกภาพ

มาตรา ๕๐ ในการบริหารราชการแผ่นดินคณะรัฐมนตรี
ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้บัญชาการกระทรวงทบวงการ
ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อสภาผู้แทนราษฎรในทาง
รัฐธรรมนูญและรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้บัญชาการ
กระทรวงทบวงการหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันใน
นโยบายทั่วไปของรัฐบาล

มาตรา ๕๑ รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ
สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจในคณะ หรือเมื่อสภาผู้แทน
ราษฎรชุดที่ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะเข้ารับหน้า
ที่นั้นสิ้นสุดลง ในกรณีทั้งสองนี้ ท่านว่าคณะรัฐมนตรี
ที่ออกนั้น ต้องอยู่ใน ตำแหน่ง เพื่อดำเนินการไป จนกว่าคณะ
รัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

นอกจากนี้ความเป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัวโดย

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑ (๔)

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๕๔๗

(๔) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ

มาตรา ๕๒ ในเหตุฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ทันที่วงที่มีได้ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรต่อไป ท่านให้นำพระราชกำหนดนั้นเสนอต่อสภาเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นก็เป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติไซ้ พระราชกำหนดนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ถ้าอนุมัติและไม่อนุมัติของสภาที่กล่าวนี้ ท่านว่าให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรา ๕๓ พระมหากษัตริย์ทรงประกาศใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก

มาตรา ๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม ทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่น ๆ กับนานาประเทศ

การประกาศสงครามนั้น จะทรงทำต่อเมื่อไม่ขัดแก่บทบัญญัติแห่งกติกาสันนิบาตชาติ

เล่ม ๔๕ หน้า ๕๔๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

หนังสือสัญญาใด ๆ มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตต์สยาม หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ไซร์ ท่านว่าต้องได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๕๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระรุษทานอภัยโทษ

มาตรา ๕๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๕๗ ภายในบังคับแห่งมาตรา ๓๒ และ ๔๖ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ท่านว่ารัฐมนตรีนายหนึ่งต้องลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเป็นผู้รับผิดชอบ

หมวด ๕

ศาล

มาตรา ๕๘ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดยฉะเพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมาย และในนามพระมหากษัตริย์

มาตรา ๕๙ บรรดาศาลทั้งหลายจัดตั้งขึ้นได้แต่โดยพระราชบัญญัติ

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๕๔๘

มาตรา ๖๐ ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณา
พิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

หมวด ๖

บทสุดท้าย

มาตรา ๖๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความ
แย้งหรือขัดแก่รัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็น
โมฆะ

มาตรา ๖๒ ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่ง
สิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๓ รัฐธรรมนูญนี้ จะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่
โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

๑. ผู้ตติขอแก้ไขเพิ่มเติม ท่านว่าต้องมาจากคณะ
รัฐมนตรีทางหนึ่ง หรือมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่ง
รวมกันมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด
ทางหนึ่ง

๒. เมื่อสมาชิกได้ลงมติครั้งหนึ่งแล้ว ท่านให้รอไว้
หนึ่งเดือน เมื่อพ้นกำหนดแล้วให้นำขึ้นเสนอสภาเพื่อลง
มติอีกครั้งหนึ่ง

เล่ม ๔๕ หน้า ๕๕๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

๓. การออกเสียงลงคะแนน ท่านให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด

เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ท่านจึงให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติมาตรา ๓๘, ๓๙

หมวด ๗

การใช้รัฐธรรมนูญและบทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๔ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติหมวดนี้ ให้ใช้รัฐธรรมนูญนี้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

มาตรา ๖๕ เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ยังมีการศึกษาไม่จบประถมศึกษาสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด และอย่างช้าต้องไม่เกินกว่าสิบปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทมีจำนวนเท่ากัน

(๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามเงื่อนไขในบทบัญญัติมาตรา ๑๖, ๑๗

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๕๑

(๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น ตาม พระราชบัญญัติ ว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

มาตรา ๖๖ ในระหว่างกำหนดเวลาที่กล่าวในมาตรา ๖๕ หากจะมีการยุบสภาตามความในมาตรา ๓๕ ไซ้ ท่านให้มี การเลือกตั้งสมาชิกใหม่เฉพาะในส่วนสมาชิกประเภทที่ ๑

มาตรา ๖๗ ภายในบังคับแห่งมาตรา ๒๑ (๒) (๓) (๔) (๕) ท่านว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ คงอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๕ แต่ท่านมิให้มีการประชุม ดำเนินการ ของ สภาใน ระหว่าง ที่สภาต้อง ยุบตาม ความใน มาตรา ๓๕

มาตรา ๖๘ ในระหว่างเวลาตั้งแต่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าสมาชิกตามมาตรา ๖๕ นั้นจะได้เข้ารับหน้าที่แล้ว ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรคงประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีอยู่แล้วโดย พระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญ การปกครอง แผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

ประธานคณะกรรมการราษฎร

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๘๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๔๗๕

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

สุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๔๘๕ พรรษา
ปัจจุบันสมัย จันทรคตินิยม นาคสมพัตสร ฝักคุณมาส
ศุกลปักข์ เศรษฐีดิถี สุริยคติกาล มีนาคมมาส อัญมสุรทิน
ศนิวาร โดยกาลบริจเฉท

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๙ มีนาคม ๒๕๕๕

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักร
ธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถ
บพิตร

เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ท่ามกลางอุดมสันนิบาต
พระบรมวงศานุวงศ์และทูตานุทูต ผู้แทนนานาประเทศ สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร เสนาบดี ข้าราชการบริพาร เฝ้าเบื้องบาทบกษ
พร้อมพร้อมโดยอนุกรม

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศความ
พระราชปรารภว่า จำเดิมแต่สมเด็จพระบรมปู่ตูลาธิราช
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระ
ราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๕ สถาปนาระบอบการปกครองประชาธิปไตย
ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยแล้วนั้น ต่อมาก็ได้มีการ
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกหลายฉบับ
จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒
โดยมุ่งหมายจะให้มีความหลักการใหม่เหมาะสมตามกาลสมัย แต่
ปรากฏว่าในเวลานี้เหตุการณ์ของโลกและสถานการณ์ภายในได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

เปลี่ยนแปลงไป จึงคณะบริหารประเทศชั่วคราวพร้อมด้วย
ข้าราชการมหาดบถ ทหารเรือ ทหารอากาศ และพลเรือน
คณะผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช ๒๔๗๕ คณะ
รัฐประหาร พุทธศักราช ๒๔๙๐ และผู้รักชาติ ได้นำความ
กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต
กลับไปใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช
๒๔๗๕ พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ
พุทธศักราช ๒๔๘๒ และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วย
บทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๘๓ ทรงพระราชดำริเห็นเป็น
การสมควรที่จะใช้รัฐธรรมนูญนั้นไปพลางก่อน และโดยที่
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวแล้ว มีบทบัญญัติ
บางมาตราอันไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สภาผู้แทนราษฎรปรึกษากันดำเนิน
การปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้เป็นหลักสูตรแห่งประศาสนวิธี
ต่อไป

สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมปรึกษาว่าร่างรัฐธรรมนูญสนอง
พระเดชพระคุณสำเร็จดังข้อดี จึงแก้ไขเพิ่มเติมทุกกระหม่อม
ถวายคำปรึกษาแนะนำด้วยความยินยอม พร้อมทั้งจะตราเป็น

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไข
เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๕ ได้ เมื่อและทรงพระราชวิจารณ์
ถึถ้วนทั่วกระบวนความแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นสมควร
พระราชทานพระบรมราชานุมัติ

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม
สั่งให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๕ ประสิทธิ์ประสาทประกาศ
พระราชทานแก่ประชาราษฎร์ของพระองค์ ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ขอให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ จงเป็นหลัก
ที่บ่งบ่งภัยพิบัติภัยอันตรายอันจะมากล้ำกรายชาติ ศาสนาและ
ประชาราษฎร์ ขอปวงชนชาวไทยจงร่วมใจสมัครสโมสรเป็น
เอกฉันท์ในอันจะรักษาปฏิบัติรัฐธรรมนูญ เพื่อเพิ่มพูนสันติสุข
สวัสดิศุภภาพแก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ ขอให้พระ
บรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทหาร พลเรือน พสกนิกร
จงสโมสรสามัคคี เพื่อความดำรงคงอยู่ด้วยดีแห่งระบอบ
ประชาธิปไตย คู่เกี่ยวกับไทยรัฐราชสีมาปราบเท่ากำปาวสาม
สมดังพระบรมราชปณิธานทุกประการเทอญ.

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

มาตรา ๑ ให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๗๒ เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒ ความในหมวด ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ยกเลิกมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๑
- (๒) ให้แก้ไขเลขมาตรา ๔ ถึงมาตรา ๘ เป็นเลขมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๙ ตามลำดับ
- (๓) ให้เพิ่มมาตราดังต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔ และมาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๒๓ ตามลำดับ

“มาตรา ๔ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้”

“มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์”

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

“ มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นไม่มากกว่าแปดคน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ”

“ มาตรา ๑๒ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีคือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งก็ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย ”

“ มาตรา ๑๓ องคมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ ”

“ มาตรา ๑๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องปฏิญาณตนเฉพาะพระพักตร์พระมหากษัตริย์ว่า จะซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ ”

ฉบับพิเศษ หน้า ๗

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

“มาตรา ๑๕ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง”

“มาตรา ๑๖ การแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการในพระองค์ และสมุหราชองครักษ์ ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย”

“มาตรา ๑๗ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

“มาตรา ๑๘ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา ๑๗ ก็ดี ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือเพราะเหตุอื่นใดก็ดี ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบ

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

แล้ว ก็ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศในพระปรมาภิไธย
พระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้แทนผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ในกรณีที่ไม่มีคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่
แทนคณะองคมนตรีตามความในวรรคแรก”

“มาตรา ๑๕ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ก็คือ ในกรณีที่
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามความ
ในมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย
เหตุใดเหตุหนึ่งก็ดี ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็น
ประธานองคมนตรีมิได้

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย
เหตุใดเหตุหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่ง
ขึ้นเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว

ในกรณีที่ไม่มีคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่
แทนประธานองคมนตรีตามความในวรรคแรก”

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

“มาตรา ๒๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรด้วยถ้อยคำว่าจะซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

“มาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ จะกระทำมิได้”

“มาตรา ๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงบรรลุนิติภาวะเมื่อพระชนมายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์”

“มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หาแก้วลง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ ต่อสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๘๕

ผู้แทนราษฎร เพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานสภาประกาศเพื่อให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรฐาน ถ้าได้มีการแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ ตามความในมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๔ ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตั้งกล่าวนั้น ก็ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน

ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในวรรคก่อน ให้นับบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับ

ในกรณีที่ไม่มียกคณะองคมนตรี ให้คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แทนคณะองคมนตรี หรือประธานองคมนตรี แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓ ความในหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๘๕

- (๑) ให้ยกเลิกมาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๑๕
- (๒) ให้แก้เลขมาตรา ๑๒ เป็นเลขมาตรา ๒๔
- (๓) ให้เพิ่มมาตราตั้งต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๓๗ ตามลำดับ

“มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิ หรือเสียดประโยชน์อันควรสมควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น”

“มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง
ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย”

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย
การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ
จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

“มาตรา ๒๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำได้อีกแต่โดย
อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

“มาตรา ๒๙ รัฐย่อมเคารพต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของ
เอกชน การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชนมาเป็นของ
รัฐจะกระทำมิได้ เว้นแต่จำเป็นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค
หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศโดยตรง หรือการได้
มาซึ่งทรัพย์สินกรรรมชาติ หรือประโยชน์ของรัฐอย่างอื่น และ
ต้องพลีค่าทดแทนอันเป็นธรรมให้แก่เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิ
บรรพกาลที่ได้รับความเสียหายในการโอนกรรมสิทธิ์นั้น”

“มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในเคหสถาน
บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและ
ครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดย

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

ปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองที่ดิน การตรวจค้น
 เลหสถานที่ดี จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
 แห่งกฎหมาย”

“มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการเลือกถิ่น
 ที่อยู่ภายในราชอาณาจักรและในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้
 บังคับแห่งบทกฎหมาย

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร จะ
 กระทำมิได้”

“มาตรา ๓๒ บุคคลคนเดียว หรือหลายคนร่วมกัน
 ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่
 กฎหมายบัญญัติ”

“มาตรา ๓๓ สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความ
 คุ้มครอง”

“มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่ง
 เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเพื่อการกระทำของเจ้าพนักงานในฐานะ
 เสมือนเป็นตุลาการหรือนายจ้างย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๔

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

“มาตรา ๓๕ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้”

“มาตรา ๓๖ บุคคลซึ่งเป็น ทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศมณฑลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ หรือวินัย”

“มาตรา ๓๗ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมาย บัญญัติประเพณี ช่วยเหลือราชการโดยทางเสียภาษีและอื่นๆ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๓ และมาตรา ๓๘ ถึงมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๕ ตามลำดับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๒๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

“หมวด ๓

แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๓๘ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชและร่วมมือกับ
กับนานาประเทศ เพื่อบำรุงสันติสุขของโลก

มาตรา ๓๙ รัฐต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราชและ
ประโยชน์แห่งประชาชาติ

มาตรา ๔๐ รัฐจะต้องรักษาความสงบภายใน เพื่อถึง
ผลให้ราษฎรประสบสันติสุข

มาตรา ๔๑ รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีかりเริ่มในทาง
เศรษฐกิจ และประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค
ให้ประสานกันกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจส่วนเอกชน

มาตรา ๔๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรม

การจากระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ
สถานศึกษาซึ่งเป่างยังมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษาขั้นอุบลศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษา
ดำเนินการของตนเองไว้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๔๓ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข ตลอดจนการ
มารดาและการกสงเคราะห์

การป้องกันและปราบโรคระบาด รัฐจะต้องกระทำให้แก่
ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า

มาตรา ๔๔ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทาง
สำหรับการตรากฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินตาม
นโยบายที่กําหนดไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

มาตรา ๕ ความในหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติม
ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขเลขหมวด ๓ เป็นเลขหมวด ๔
- (๒) ให้ยกเลิกมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๑ มาตรา ๓๓
มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑
- (๓) ให้แก้ไขเลขมาตรา ๑๖ ถึงมาตรา ๑๗ เป็นเลขมาตรา
๔๕ ถึงเลขมาตรา ๔๖ ตามลำดับ
- (๔) ให้แก้ไขเลขมาตรา ๑๘ ถึงมาตรา ๒๐ เป็นเลขมาตรา
๔๗ ถึงเลขมาตรา ๔๙ ตามลำดับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๗

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

- (๕) ให้แก้ไขมาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๒ เป็นเลข
มาตรา ๕๑ ถึงมาตรา ๖๑ ตามลำดับ
- (๖) ให้แก้ไขมาตรา ๓๔ ถึงมาตรา ๓๖ เป็นเลขมาตรา
๖๕ ถึงมาตรา ๖๖ ตามลำดับ
- (๗) ให้แก้ไขมาตรา ๓๗ เป็นเลขมาตรา ๖๘
- (๘) ให้แก้ไขมาตรา ๓๘ เป็นเลขมาตรา ๗๑
- (๙) ให้แก้ไขมาตรา ๔๐ เป็นเลขมาตรา ๗๔
- (๑๐) ให้แก้ไขมาตรา ๔๒ ถึงมาตรา ๔๕ เป็นเลขมาตรา
๗๗ ถึงมาตรา ๘๐ ตามลำดับ
- (๑๑) ให้เพิ่มมาตราดังต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๗ มาตรา ๕๐
มาตรา ๖๒ ถึงมาตรา ๖๔ มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘ ถึง
มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๒ ถึงมาตรา ๗๓ มาตรา ๗๕
ถึงมาตรา ๗๖

“มาตรา ๔๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อยู่ในตำแหน่ง
ได้คราวละห้าปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่นนอก
จากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนให้เต็ม
ตำแหน่งที่ว่างอยู่ แต่ถ้ามหาชิกที่เข้ามาแทนนั้น ให้อยู่ใน
ตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน”

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๙ มีนาคม ๒๔๕๕

“มาตรา ๕๐ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามวาระ หรือยุบสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๕) สภาผู้แทนราษฎรมิได้ยื่นข้อกล่าวหาแก่สมาชิกโดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางเสื่อมเสียซึ่งควรเสื่อมเสียแก่สภา สมาชิกผู้นั้นจึงต้องไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่เข้าประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดตาม (๕) ให้ศาลฎีกาวินิจฉัยตามวิธีที่กฎหมายกำหนด แต่การชี้ขาดของศาลฎีกาย่อมไม่กระทบกระเทือนการที่สมาชิกนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาต่อเมื่อการชี้ขาด

“มาตรา ๖๒ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ หรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

สอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่
ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภา หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำ
ความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกในขณะกระทำความผิด ให้ราย
งานไปยังประธานสภาโดยด่วน และประธานสภาอาจส่งปล่อย
ผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้

“มาตรา ๖๓ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะ
พิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับ
อนุญาตจากสภา แต่กระนั้น การพิจารณาคดีก็ต้องไม่เป็นการ
ขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็น
สมาชิก ย่อมเป็นอันใช้ได้”

“มาตรา ๖๔ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังใน
ระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึง
สมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้อง
ส่งปล่อยทันที ถ้าหากสภาได้ร้องขอ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๐

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

คำสั่งปล่อยคามควมในวรรคก่อน ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

“มาตรา ๖๗ การตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลยังเหลือเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา หรือลงโทษบุคคลหนักขึ้นกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิด จะกระทำมิได้”

“มาตรา ๖๘ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้อีกเฉพาะที่ได้ขออนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ต้องขออนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎรในโอกาสแรกที่พึงกระทำได้

ถ้าอนุมัติของสภาให้ทำเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่อง หรือรวมลงไว้ในพระราชบัญญัติโอนเงินในงบประมาณ หรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณประจําปีถัดไป”

“มาตรา ๗๐ ในกรณีพิเศษซึ่งสมควรจะมีแผนการนี้คือเนื่องกัน อันเป็นราชการแผ่นดินเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๑

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

จำต้องจ่ายเงินแผ่นดินเป็นระยะเวลาเกินกว่าปีหนึ่ง จะตราพระราชบัญญัติขึ้นให้มผลผูกมัดงบประมาณประจำปีก็ได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวต้องไม่เกินห้าปี”

“มาตรา ๗๒ ร่างพระราชบัญญัติใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย และพระราชทานคืนมายังสภาผู้แทนราษฎร หรือมิได้พระราชทานคืนภายในหกสัปดาห์ สภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้าสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงภายในสามสัปดาห์ ก็ให้นำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว”

“มาตรา ๗๓ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อนหรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรรหรือรับหรือรักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการค้าประกัน หรือการใช้เงินกู้ หรือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่”

“มาตรา ๗๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวาระก่อน ให้ยื่นต่อประธานสภา และให้ประธานสภาแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๓

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งแต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้
ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนี้เสียได้” เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่
ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์
สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๕ สภาจะลงมติใน
ปัญหาที่อภิปรายมิได้”

“มาตรา ๑๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสาม
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้ง
คณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาสิ้นสุดลง โดยมีไขด้วย
มติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทน
ราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ แต่การลงมติในกรณี
เช่นนี้ มิให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด”

มาตรา ๖ ความในหมวด ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติมตั้ง
ต่อไปนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๘๕

- (๑) ให้แก้เลขหมวด ๔ เป็นเลขหมวด ๕
- (๒) ให้ยกเลิกมาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๔๗/มาตรา ๕๐ ถึงมาตรา ๕๔/มาตรา ๕๗
- (๓) ให้แก้เลขมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๐ เป็นเลขมาตรา ๘๒ ถึงเลขมาตรา ๘๔ ตามลำดับ
- (๔) ให้แก้เลขมาตรา ๕๕ เป็นเลขมาตรา ๘๓
- (๕) ให้แก้เลขมาตรา ๕๖ เป็นเลขมาตรา ๘๕
- (๖) ให้เพิ่มมาตราดังต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๑ มาตรา ๘๕ ถึงมาตรา ๘๒ มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๖ ถึงมาตรา ๘๘

“มาตรา ๘๑ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสี่สิบสี่คน อย่างมากยี่สิบแปดคน”

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน”

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

“มาตรา ๘๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานสภาขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมของสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ สภาจะลงมติในปัญหาที่เปิดอภิปรายมิได้”

“มาตรา ๘๖ ในระหว่างเวลาบริหารราชการแผ่นดิน ภายหลังจากได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ถ้ามีพฤติการณ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้สภายืนยันความไว้วางใจอีกครั้งก็ได้”

“มาตรา ๘๗ รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจในคณะ หรือเมื่อสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะเข้ารับหน้าที่สิ้นสุดลง หรือเมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ในกรณีทั้งสามนี้ คณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๖

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

นอกจากนี้ความเป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัวโดย

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ

“มาตรา ๘๘ ในเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และจะเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ทันห่วงที่มีได้ก็ดี เมื่อกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาถูกยุบคดี พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมสภาคราวต่อไป ให้เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อสภาโดยไม่ชักช้า ถ้าสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นก็ให้มีผลเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๗

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

คำอนุมัติและไม่อนุมัติ ให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ”

“มาตรา ๔๘ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้อง
มีกฎหมายเกี่ยวกับการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้
รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน
พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดไว้ใช้บังคับดังเช่น
พระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามกรมในวรรคก่อน จะต้อง
นำเสนอสภาผู้แทนราษฎรภายในสองวันนับแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา
๔๘ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

“มาตรา ๕๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมาย
ว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะ
แห่งเป็นการลับด่วน เห็นว่าฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตาม
กฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก”

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๘

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๖๕

“มาตรา ๘๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และไม่เป็นการขัดกับกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ มติให้ควมยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด”

“มาตรา ๘๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการกำหนดข้อสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอันกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร”

“มาตรา ๘๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์”

“มาตรา ๘๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า”

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

“มาตรา ๕๗ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน และการลงโทษข้าราชการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

“มาตรา ๕๘ ภายใต้งับกับมาตรา ๑๗ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๕๑ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

มาตรา ๗ ความในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้แก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขเลขหมวด ๕ เป็นเลขหมวด ๖
- (๒) ให้แก้ไขเลขมาตรา ๕๘ ถึงเลขมาตรา ๕๙ เป็นเลขมาตรา ๕๙ ถึงเลขมาตรา ๑๐๐ ตามลำดับ
- (๓) ให้แก้ไขเลขมาตรา ๖๐ เป็นเลขมาตรา ๑๐๓
- (๔) ให้เพิ่มมาตราดังต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๐

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

“มาตรา ๓๐๑ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”

“มาตรา ๓๐๒ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

“มาตรา ๓๐๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ย้าย และถอดถอนผู้พิพากษา”

“มาตรา ๓๐๕ การแต่งตั้ง การย้าย และการถอดถอนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง และการเลื่อนเงินเดือนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ”

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๑

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๗ และมาตรา ๑๐๖ ถึงมาตรา ๑๑๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕

“หมวด ๗

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๖ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีกสามคนซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ประธานศาลฎีกาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๗ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามทวิบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๐๘ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสภาครั้งแรก

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๒

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

กำหนดวันตั้งกล่าวในวรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในวรคแรก สภาจะแต่งตั้งผู้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่อีกได้

มาตรา ๑๐๕ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) เปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป
- (๒) คาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๕) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก

มาตรา ๑๑๐ ถ้าตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกเมื่อเปิดสมัยประชุมสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๓

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๘๕

ให้สภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญเข้ามาแทนภายในกำหนดเวลา
สามสิบวัน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัย
ประชุม”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในหมวด ๖ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ทั้งหมวด และ
ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๘ และมาตรา ๑๑๑

“หมวด ๘

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑๑ รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ ก็แต่โดย
เงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี
หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ต่ำกว่าหนึ่ง
ในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภา
ผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นสามวาระ

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๔

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

- (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับ
หลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมเสียงเห็น
ชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ต่ำกว่าสอง
ในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณา
เรื่องกำหนดมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น
ประมาณ
- (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอ
ไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว ให้สภาผู้แทน
ราษฎรพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
- (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้าย
ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมเสียงเห็นชอบด้วย
ในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่า
สองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (๗) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้าง
บนแล้ว ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำ
บทบัญญัติมาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๒ มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในหมวด ๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๕ และเพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๘ และบทเฉพาะกาลและมาตรา ๑๑๒ ถึงมาตรา ๑๒๓

“หมวด ๘

บทสุดท้าย

มาตรา ๑๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๔ ถ้ามีปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญอันอยู่ในงานของสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะตีความ และให้ถือว่า การตีความของสภาเป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตามความในวรรคก่อน ต้องมีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่าถึงจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๑๓ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๑๑๔ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัตินั้นต้อง

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๖

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

ด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓ ก็ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๖ ในวาระเริ่มแรก ภายในระยะเวลาสี่ปี นับแต่วันใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน

- (๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามบทบัญญัติมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖
- (๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นไว้แล้ว ในวันที่ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๗

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๐

ในระหว่างที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๒ ไปพลางก่อน

มาตรา ๑๑๖ เมื่อได้ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ไปแล้ว ถ้าปี ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดใดได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เป็น จำนวนเกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดในจังหวัดนั้น ก็ ให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ออกจากตำแหน่งมีจำนวนเท่าจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการเลือกตั้งในจังหวัดนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการออกจากตำแหน่งให้เป็นไปตามข้อบังคับซึ่ง สภาผู้แทนราษฎรจะได้ตราขึ้น

ในระหว่างที่มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ตามมาตรานี้ ถ้า ตำแหน่งสมาชิกประเภทที่ ๒ ว่างลง โดยมีใช้โดยกรออก ตามความในวรรคแรก พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคล ที่มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นสมาชิกประเภทที่ ๒ เท่าจำนวนตำแหน่งที่ว่างลงนั้น

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๘

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๙๕

ในกรณีที่จะมีการออกจากตำแหน่งของสมาชิกประเภทที่ ๒ ตามความในวรรคแรก ให้คณะรัฐมนตรีประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจนชั้นประถมศึกษา ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในวันที่ ๑ มกราคม ของทุก ๆ ปี

มาตรา ๑๑๗ ในกรณีที่สมาชิกประเภทที่ ๒ จะต้องออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๑๖ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ เพิ่มขึ้นจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกประเภทที่ ๒ ที่จะต้องออกจากตำแหน่งนั้นภายในวันที่ ๑ เมษายน และให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ออกจากตำแหน่งในวันที่สมาชิกประเภทที่ ๑ เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๑๘ ในระหว่างที่มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ถ้ามีการยุบสภา ตามความในมาตรา ๖๕ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่เฉพาะในส่วนสมาชิกประเภทที่ ๑

มาตรา ๑๑๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐ (๒) (๓) (๔) และ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๙๕ สมาชิกประเภทที่ ๒ คงอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดเวลา

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๕ แต่มิให้มีการประชุมดำเนินการของ
สภาผู้แทนราษฎรในระหว่างที่สภาต้องถูกยุบตามความในมาตรา
๖๕

มาตรา ๑๒๐ ก่อนที่จะมีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ให้นายทนายผู้
แห่งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้
อยู่ในวันใช้บังคับรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๑ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน
ใช้บังคับรัฐธรรมนูญ คงอยู่ในตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน
ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไปก่อน และ
พ้นจากตำแหน่งเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เข้า
รับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๒ ในวาระเริ่มแรก ให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้ง
ตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๐๖ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด
สามสิบวันนับตั้งแต่วันที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๒๓ เมื่อเลิกมีสมาชิกประเภทที่ ๒ ข้าราชการ
ประจำต้องออกจากตำแหน่งก่อน จึงจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี
หรือข้าราชการการเมืองอื่นได้”

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐

ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๘ มีนาคม ๒๔๕๕

มาตรา ๑๑ บรรดามาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งได้มีการแก้ไขมาตราตามรัฐธรรมนูญแล้วนั้น ถ้าได้อ้างถึงบทมาตราใดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้ถือว่าอ้างถึงบทมาตราตามที่แก้ไขมาตรานั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ส 03307

สผ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
12 เอกสารประกอบการพิจารณา
5.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
342 พุทธศักราช 2475 รัฐธรรมนูญแห่ง
2550 ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475...

สำนักวิชาการ

www.parliament.go.th/library/

บริการวิชาการ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์

- ❖ ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคง การทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทรัพย์สินทางปัญญา
ติดต่อ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๔-๕๙
- ❖ ด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม การเงิน การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์
ติดต่อ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๔-๕๙
- ❖ ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน
ติดต่อ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๔-๕๙

วันจันทร์ - ศุกร์ เวลาราชการ

บริการวิชาการ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน

๑. ศูนย์บริการวิชาการเฉพาะกิจ (Academic Service Center) บริการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการทุกสาขาวิชา
ณ อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๑ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๑๓๑๔ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๓๒๒

๒. ศูนย์สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) บริการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการทุกสาขาวิชา
บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล LEXIS-NEXIS, ฐานข้อมูล ABI/Inform, ฐานข้อมูลDAO : Dissertation Abstracts Online, ฐานข้อมูล NEWSCenter, ฐานข้อมูล TFRC Econ Analysis, สยามจดหมายเทศ, กฤตภาคข่าว (News Clipping), กฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ณ อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๑๔๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๔๗๔

วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา

วันประชุมสภา เวลา ๘.๓๐ - ๑๙.๓๐ นาฬิกา

แผนผังศูนย์บริการวิชาการเฉพาะกิจ

Academic Service Center

อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๑

แผนผังศูนย์สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

E-Knowledge Services

อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓

